

L'aviez, in gigant periclità

Las plantas las pli grondas dal gaud grischun èn ils aviezs. Ellas pon cuntanscher ina dimensiun da 60 meters autezza e da 2 meters diameter e pon vegnir fin 600 onns.

Il territori da derasaziun da l'aviez sa restrenscha sin parts da l'Europa dal sid e da l'Europa centrala. Ils lieus d'existenza ils pli impurtants sa chattan en las Alps ed en las muntognas da l'Europa sidorientala. Qua è l'aviez dentant vegnì ils ultims 200 onns pli e pli rar.

En il Grischun è l'aviez la planta principala en ils gauds da fau e da pign ed en ils gauds da pign e d'aviez ch'existan tranter 700 e 1600 m. s. m. Da la vart dal nord s'avanza l'aviez fin Sedrun, Andeer e Casti. En il sid s'extenda il gaud d'aviez en grondas parts da la Mesolcina e da la Calanca, en la part giudim da la Bregaglia sco er en tsherts lieus dal Puschlav. Las Alps centralas èn memia autas per l'aviez. Qua è il clima memia fraid e memia sitg.

Segns distinctivs da l'aviez

Las guglias èn plattas ed oradim èni muttas. Da la vart sura èn ellas verd stgiras, gliscentas, da la vart sut pon ins vesair duas strivlas lungas alvas sco d'argient.

Las puschas stattan guliv si sin las frastgas e na penden betg engiu sco tar il pign. Suentar ch'ils sems èn madirs crodan las singulas stgaglias or da las puschas, ils fis vids restan. Aviezs creschids ora han ina scorsa groppa, platta, alv-griscenta; la curuna è blau-verdenta e stgira. En la vegliadetgna e sche las plantas èn malsaunas daventa la curuna platta e furma in uschenumnà «gnieu da cicogna».

Effect da protecciun da l'aviez

Per la stabilitad da noss gauds da protecciun è l'aviez indispensabel. Cun sias ragischs fermas e profundas verticalas u centralas sa franchisescha el lunsch en il terren e stabilisescha uschia las spundas. Grazia a sia gronda resistenza cunter bulieus cumporta l'aviez bain blessuras da la scorsa. Perquai è el er adattà en

moda ideala sco protecciun cunter la crudada da crappa. Cun sia roma che tanscha fin giu bass è el er stabil cunter il vent.

L'aviez na vegn betg attatgà dals medems organissemms donnegius (p. ex. bau-scorsa) sco il pign. In gaud maschadà cun aviezs reducescha la ristga che organissemms privlus sa multiplitgeschian en massa. En connex cun la midada dal clima che ans spetga è quest aspect fitg impurtant.

Regiuvinaziun da l'aviez

L'aviez giuven cumporta fitg bain la sumbriva. El po «spetgar» decennis tranter la vegetaziun bassa e chatscha lura immediat, cur che la vista è libra.

Per il chavriel, per il chamutsch e per il tshievi è l'aviez in pavel fitg tshertgà. Deplorablmain tutga el – ensem cun il taisch – tar quella spezia da bostga che cumporta il main da tut, sche la tshima vegn donnegiada. Per regla dovri dus onns, fin ch'i sa furma puspè ina fadetgna principala. Pervia da ruissas da la selvaschina d'ungha na pon ils aviezs en grondas parts da lur areal betg sa regiuvinar, e quai gia dapi decennis.

1. Aviez
2. Curuna d'aviez cun puschas
3. Ragisch da l'aviez
4. La vart sut d'ina guglia d'aviez
5. Scherm

